

*Осипенко С.О.
к.е.н., ст. викладач кафедри управління та адміністрування
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

*Козут І.А.
к.е.н., доцент, заступник голови Мелітопольської районної
державної адміністрації Запорізької області*

*Зарецький Р.Д.
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Ключовим напрямом серед комплексу реформ, що були ініційовані Урядом країни після Революції Гідності є реалізація політики децентралізації влади в Україні. Питання розбудови децентралізованої моделі державного управління для України не є новими, адже починаючи з 1991 р. було прийнято низку законодавчих актів, що регламентували запровадження політики децентралізації влади. Однак дані законодавчі ініціативи не дозволили побудувати дійсно децентралізовану модель державного управління, адже їх положення носили фрагментарний характер і не забезпечували комплексного підходу до реалізації реформ.

Новітній етап побудови децентралізованої моделі управління в Україні розпочався з прийняття Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [1], в якій було чітко окреслено вектор дій направлених на запровадження політики децентралізації влади в Україні. Означену реформу було заплановано реалізувати в три етапи

Так перший етап ознаменувався реалізацією бюджетно-податкової, а також давно назрілою адміністративно-територіальною реформи. Окресленні реформи стали основою розбудови фінансово спроможних територіальних громад, як базової ланки місцевого самоврядування. Окрім того на даному етапу розбудови децентралізованої моделі державного управління в ході поєднання ідей фінансової та адміністративної децентралізації з рядом секторальних реформ таких, як реформа охорони здоров'я,

освіти, культури, енергоефективності, соціального захисту тощо було досягнуто значного зростання спроможності територіальних громад, як базової ланки органів місцевого самоврядування, а також забезпечення мешканців громад доступними та якісними адміністративними, комунальними, соціальними послугами.

Відповідно в період з 2014 по 2019 рр. було отримано ряд позитивних надбань, а саме:

- місцеві бюджети зросли на 206,4 млрд. грн. – з 68,6 млрд. в 2014 р. до 275 млрд. грн. в 2019 р.;

- створено 982 об'єднанні територіальні громади, що об'єднались на добровільних умовах. До складу цих ОТГ увійшли близько 4500 колишніх місцевих рад;

- об'єднані територіальні громади отримали у комунальну власність 1,5 млн. га земель сільськогосподарського призначення за межами населених пунктів;

- створено механізм вирішення спільних проблем територіальних громад таких, як утилізація та переробка сміття, розвиток спільної інфраструктури тощо;

- державна підтримка регіонального розвитку та розвитку інфраструктури громад за час реформи зросла у 41,5 разів: з 0,5 млрд в 2014 до 20,75 млрд грн у 2019 році. За рахунок цієї підтримки в регіонах та громадах реалізовано більше 12 тисяч проектів;

- розширено повноваження органів місцевого самоврядування та проведено оптимізацію надання адміністративних послуг, що дозволило делегувати органам місцевого самоврядування відповідного рівня повноваження з надання базових адміністративних послуг, а саме: реєстрацію місця проживання, видачу паспортних документів, державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб, підприємців, об'єднань громадян, реєстрацію актів цивільного стану, речових прав, вирішення земельних питань тощо [2].

Другий етап реалізації реформи децентралізації влади в Україні тривав в період з 2020 по 2021 рр. Кабінет Міністрів України визначив підтримку реформи децентралізації в Україні одним з пріоритетних завдань розвитку країни в цілому [2]. Даний етап реалізації реформи став ключовим у вирішенні завдань окреслених в

Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Так, Урядом України було затверджено новий адміністративно-територіальний устрій базового рівня, а саме сформовано 1469 територіальних громад, які покрили усю територію країни.

Крім того, реформування зазнав і субрегіональний рівень влади, а саме було ліквідовано 490 районів та шляхом об'єднання, та укрупнення створено 136 нових районів. Також реформування зазнали функції та повноваження даних одиниць субрегіонального рівня влади. Реформування районів відбувалось в тісному поєднанні з секторальними реформами.

Завершальний етап реформи повинен був проведений протягом 2022 р., проте в результаті широкомасштабного військового вторгнення російської федерації на території України та в зв'язку з оголошенням воєнного стану по всій території України [3] завершення реформи децентралізації призупинено на невизначений час.

Так, слід зауважити, що очікуваними результатами завершального етапу реформи децентралізації влади було: розмежування повноважень між рівнями управління за принципом субсидіарності, мешканці громад мали отримати механізми та інструменти впливу на місцеву владу та участі у прийнятті рішень, і як завершальний результат внесення змін в Конституцію України щодо децентралізації влади.

Данні питання все ще залишаються відкритими, а в зв'язку з повномасштабною війною, що триває в Україні вже майже рік та її наслідками було виявлено ряд проблем з якими стикаються місцеві органи влади та мешканці територіальних громад. Відповідно продовження реформ в напрямі посилення децентралізації в Україні повинно враховувати можливості подолання наслідків військової агресії рф.

Отже враховуючи позитивні здобутки та виявлені недоліки в ході проведення означених вище реформ, а також наслідки військових дій наступний етап реформи децентралізації влади повинен включати такі кроки:

- створення правових передумов для функціонування місцевих державних адміністрацій префектурного типу;
- врегулювання законодавчих норм відповідно до викликів сьогодення та

проведених раніше реформ відповідно повноважень обласних державних адміністрацій та районних державних адміністрацій;

- законодавче врегулювання питань відносно адміністративно-територіального устрою, а саме: утворення, ліквідація, встановлення і зміна меж адміністративно-територіальних одиниць, приведення та впорядкування адміністративно-територіального устрою до унітарного устрою держави;

- врегулювання відносин пов'язаних з набуттям, здійсненням та припиненням права комунальної власності на майно, що належить територіальним громадам;

- подальше удосконалення механізмів місцевої демократії;

- подальше зміцнення рівня фінансового забезпечення місцевих органів влади, а саме: надання права здійснювати місцеві запозичення сільським та селищним територіальним громадам; перегляд та розширення податкових джерел формування доходів місцевих бюджетів; удосконалення видаткових повноважень та приведення у відповідність сучасним вимогам та викликам, що постають перед територіальними громадами.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. №333-р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>. (Дата звернення 01.12.2022 р.)

2. Децентралізація загальна інформація URL: <https://decentralization.gov.ua/about> (Дата звернення 01.12.2022 р.)

3. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України № 64/2022 від 24.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (Дата звернення 13.11.2022 р.)